

ՄՏԵՓԱՆՈՍ ՌՈՃՔԵԱՆԻ ԲԱՌԱՐԱՆԸ

(ՔՆՆԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ)

Շար. Բազ. 1955, Թ. 8-10, էջ 185

ՌԱՇՔԵԱՆԻ ԵԶԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. - Մեր համեմատութեան սիւներուն մէջ իբր եզակիան՝ Ռոշքեան ունի արքանայ (Եզեկ. Ի. 29), արեղանոց (պատ. Հայ.) արքայ, Ազեկալ (Աշխ.), ազունալար (Պատ. Հայ.), ազունարան, յարակառուրիւն (Մատ. Պատ.), յարագեարար (Տաղ), յարակցիւմ (Տաղ Ննջ.), յարեարաց (Գառ. Սահ?), յայնագիւն (Եփր. աղ.), յայիւմ (Քաղ.?), յապատ, յապուն, յակիր (պատ. Հայ.), յաստեղէն (Մես. Պատ.), յաստեկոց (պատ. Հայ.), յատիւնատան (պատ. Հայ), յատիւներէն, յատիւնորիւն (Քաղ.?) բառերը:

Այս բառերէն ոմանք գուցէ անցնէին նաեւ Նձիւին մէջ, եթէ Ռոշքեան Բառարանին ամբողջական հատուածներ անոր ձեռքին տակ ըլլային, որովհետեւ կան անոնց մէջ իմաստով և ձևով ընչ թէ շատ ընդունելի բառեր: Այս շարքէն դիտելի է արքայ բառը, որ ըստ Ռոշքեանի յունական ծագում ունի և կը նշանակէ աղախիւն: Չկայ ոչ մէկ վկայութիւն զայն արդարացնող: Աճառեան կը զնէ զայն, առնելով Երեմիա վարդապետի Բառարանէն (« Բառագիրը Հայոց Երեմիա վարդապետի յԱլիփոսնայ » 1698), հնագոյն քան Ռոշքեանինը, և գուցէ սա նկատի ունեցած ալ ըլլայ զայն: Աճառեանի լռութիւնը Ռոշքեանի անուան՝ ցոյց կու տայ որ կամ անոր կարեւորութիւն չի տար և կամ աչքի տակ չէ ունեցած զայն և իր ծանօթութիւնն ալ այդ գործին լոկ Նձիւին միջոցաւ է, որովհետեւ իր Յաւելուածին մէջ (էջ 57) աղբիւրներու շարքին, խօսելով Ստեփանոս Լեհացիի մասին, կը յիշատակէ Նձիւին Յառաջարանին

տողերը, առանց բառ մը իսկ աւելի աւելցնելու իր կողմէն:

Երկրորդ դիտելի բառը՝ է արքանայ: Արքանայ գործածուած է Ս. Գրքի մէջ (Եզեկիէ՛լ՝ Ի. 29) « բարձր տեղ » իմաստով: Ըստ Ռոշքեանի այս բառը յունական ծագում ունի և կը նշանակէ « սեղան կոց, բարձրութիւն »:

Ուղիղ է Ռոշքեանի բացատրութիւնը, բայց նկատմամբ ծագումին՝ կը սխալի:

Տեսնենք նախ բերուած վկայութիւնը նախընթաց համարով միասին, աւելի հասկնալի դարձնելու համար կոչումը.

Հմ. 28. « Եւ տարայ զնոսա յերկիրն յոր ամբարձի գձեռն իմ տալ նոցա զնա, և տեսին անդ զամենայն բլուրս բարձր, և զամենայն ծառ վարսաւոր, և զոհեցին անդ դիցն իւրեանց, և կարգեցին անդ զոհս պատարագաց իւրեանց. և արկին զխունկս անուշուրեան իւրեանց, և նուիրեցին անդ զնուէրս իւրեանց: 29. Եւ ասացի ցնոսա. զի՞նչ է արքանայ այդ յոր դուքդ մտանէք. և կոչեցին զանուն նորա արքանա, մինչեւ ցայսօր ժամանակի »: (Եզեկիէ՛լ, Ի. 28-29):

Երբայական բնագիրը ունի Habama⁽¹⁾, իսկ Եթթանասնից յոյն թարգմանութիւնը պահած է երբայական բառը նոյնութեամբ՝ Ἄβαμα.

Ահաւասիկ այդ համարը ըստ Եթթանասնից.

(1) F. Vigouroux. La Sainte Bible polyglotte, Paris 1906. Vol. VI.
(2) Աճառ.